

ԱՍՈՒԱՇԱԲԱՆԱԿԱՆ

ՏԵՂԻՔ ԱՍՈՒԱՇԱԲԱՆԱԿԱՆ

173.- ԱԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒԹԻՒՆԸ - Աստուածային յայտնութիւնը, այսինքն Աստուծոյ խօսքը, երբ արձանագրուած չէ պաշտօնական զիրքերու մէջ, այլ թերառոյ խօսուած, ականջով լուսուած եւ թերնէ թերան պատմուած ու պահուած Քրիստոնէական Եկեղեցոյ մէջ, կը կոչուի Աւանդութիւն: Ուստի եւ անոր սահմանն է «Աստուծոյ անգիր պահուած խօսք»: Բայց երբ անգիր կ'ըսնէք, կը հասկանք ոչ թէ որեւէ արձանագրութեան, դիրքի կամ արձանի վըրայ չըրոշմուած, չնշանակուած, այլ պաշտօնական զիրքերու, կամ ճշմարտադոյն: Եւս՝ ներշնչեալ գրութեանց, այսինքն Աստուածաշունչի մէջ չըրուած:

Բոլոր այս գրութիւնները կամ արձանագրութիւնները, որոնք կը պարունակն Աստուածաշունչի մէջ չեղած այլ Աստուծոյ վերադրուած խօսքերը, կը կոչուին աւանդապահութեան միջնցներ, որոնց մասին առանձին պիտի խօսինք յետոյ:

174.- ԱԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՏԵԽԱԿԱՆԵՐԸ - Աւանդութիւնը, թէեւ ամէն պարագայի մէջ Աստուծոյ անգիր խօսքն է, բայց ըստ պարագայից զանազան տեսակներու կը բաժնուի: Այսպէս.

ա) Պահապանութեան տեսակէտով՝ գրով, խօսքով, գործով.

Գրով: Երբ պահուած է զիրքերու մէջ, թուղթերու, քարերու, որմերու վրայ կամ ուրիշ անգեր արձանագրուած կամ գրուած ձեւի մէջ: Խօսքվ: Երբ կենանի բարբառով պահուած է միայն թերնէ թերան: Գործով: Երբ անընդհատ շարունակուած կերպ կերպ արածողութեանց կամ գործողութեանց մէջ ջոցաւ կը մակարերուի:

բ) Առարկայի տեսակէտով՝ դաւանական եւ բարեկարգական.

Դաւանական Երբ նիւթն է տեսական կամ բարյական վերացեալ ճշմարտութիւն մը: Բարեկարգական Երբ նիւթն է բարյական, խորհրդական, վաշշական կամ տեսական գործողութիւն մը:

գ) Ծագման տեսակէտով՝ առավելական եւ եկեղեցական.

Առավելական Երբ ծագումը մինչեւ առաքելական ժամանակ կը վերանայ: Եկեղեցական Երբ ծագումը կը հասնի մինչեւ այն հնագոյն ժամանակաշրջանը, ուր ա՛յ առաքեալները չէին ապրեր:

դ) Տեսպուրեան տեսակէտով, այսինքն Մշտիշնաւոր եւ ժամանակաւոր.

Մշտիշնաւոր. Երբ առաքելական ժամանակներն սկսած եւ անխափան շարունակուած է: Ժամանակաւոր. Երբ առեն մը տեմբէ ևսք դարձրած է:

ե) Զօրաւորեան տեսակէտով, այսինքն պատմիքնական եւ խրանական.

Պատմիքնական, Երբ անհրաժեշտորէն կատարելի է: Խրանական կամ յարդրական: Երբ թելադրական է լոկ, բայց ոչ պարտադրելի:

զ) Տարածութեան տեսակէտով՝ այսինքն ընխաճարական եւ մասնաւոր.

Ընխաճարական: Երբ բոլոր եկեղեցիներու մէջ գտնուող աւանդութիւնն է: Մասնաւոր. Երբ միայն մէկ կամ մի քանի եկեղեցներու մէջ կը գտնուի:

Այս տեսակէտները իրարու սուրբարդուած բաժանումներ ցոյց չեն առար: անոնք միեւնոյն իրին զանազան տեսութեանց համեմատ կատարուած առանձինն բաժանումներ են, ու այս պահանառաւ կրնայ ըլլալ որ միեւնոյն աւանդութիւնը՝ տարբեր տեսութեանց համեմատ երկու կամ աւելի բաժանումներու պատկանի միաժամանակ: որով յառաջ գան բազմաթիւ տեսակներ, զանա-

զան եւ այլազան տեսութիւններու համեմատ, կազմուած բազմատեսակութիւններէ:

175.- ԱԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ԱԻԵԼԻ ԲԱՑՈՒՐՈՅ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵ- Բայց աւանդու-

թեան գլխաւոր բաժանմումն այն է՝ ողիք հիմքով անութիւն համեմատ կը կատարուի: Այնպէս կրնայ ըլլալ որ աւանդութեան նիւթն ըլլայ այնպիսի բան մը՝ որ բնաւ յիշատակուած չըլլայ Ս. Գրոց մէջ. կամ այնպիսի բան մը՝ որ ադօտ կամ անորոշ կերպով ակնարկուած ըլլայ Ս. Գրոց մէջ. կամ այնպիսի բան մը՝ որ յայտնապէս կը գտնուի Ս. Գրոց մէջ: Առաջին պարագային, աւանդութիւնը կը կոչուի տաքբերական- երկրորդ պարագային՝ մէկնաղական: Երրորդ պարագային՝ յարակցական:

Այս բաժանումն է որ կը շինէ արմատ աւանդութեան մասին եղած վարդապետութեանց զանազանութիւնը:

Հռովմէականները կ'ընդունին բոլոր աւանդութիւնները վերոյիշեալ բոլոր տեսականներուն համեմատ, եւ աւանդութեան կը վերադրեն գերազանցութիւն երեք անդիքներուն մէջ: Որովհետեւ, ինչպէս իշեցինք, բացարձակապէս կը վերազանեն եկեղեցինք քան Ս. Գիրքը, եւ յետոյ, չկարենալով ըսել թէ եկեղեցին կարող է նոր վարդապետութիւններ սոսկզեեւ, պարտաւոր կ'ըլլան ըսել թէ եկեղեցին ստիպուած է ուսուցչական հարցերու մէջ Հիմնուիլ աւանդութեան վըրայ: Ու եկեղեցինք իրեւ ուղեցոյց տալով աւանդութեան տեսականներն առանց բաժառութեան, կը կարծեն իրենց համար ապահովէ հետզհետէ նոր վարդապետութիւններ, մասնաւանդ երբ կամաւ կը չփոթեն իրենց սեղական աւանդութիւնները բոլոր եկեղեցինքներու աւանդութեանց հետև:

Բողոքականները, ընդհակառակը, կը մերժեն որեւէ աւանդութիւն եւ երբ ճեղն իյնալով. կ'ըսեն թէ աւանդութիւնը կ'ընդունին, զայն կը սահմանափակեն միայն յարակցականին մէջ, զայն նկատելով իրեւ Ս. Գրքի կողքին յարակցական բան մը:

Հայաստանեայց եկեղեցինքէն կը խորչ հռովմէականներու աւանդութիւններն, առաջին՝ հռովքականներու աւանդութեանց թեան արք չի հետեւիրք: ու աւանդականութեան մասին:

թեան վարդապետութիւնը իր արդար չա- փին մէջ կ'ընդունի: Այս կ'ընդունի Սակայն խօսդիք վշնդ հանդապէս նաև աւան- դութեան դոյցութեան մասին:

Առաջին պատմական ՓԱՍՏ - Առաջին փաս-

տը կը քաղուի իրաց կարգէն, ողոյց տը- ւած ենք նախապէս մէր զանազան ցուց- մունքներուն մէջ:

Քրիստոնէական կրօնի յայտնութիւնը գրաւող չկատարուեցաւ,

ինչպէս կատարուած կը նկատուի Մովսէ- սական յայտնութիւնը, որուն մէջ Տանա-

բանեայ Պատուիրաններն անպամ դրոշմուե- ցան քարէ տախտակներու վրայ ու նախա-

մարդարէին պատուիրաններութիւնները կատարուեցան գրով եւ արձանագրութեամբ:

Այլ Քրիստոս քարոզեց բերանացի եւ չթո- ղոյց ինքնագիր գրութիւն: Իսկ առաջեալ-

ները առնելով խօսքը՝ սկսան խօսքով քարո- զել եւ Եկեղեցին ժամանակ մը առանց գիր- քի մոնաց: Երբ ներչնչեալ մատեաններ սկը-

սան ի լոյր գայ, անոնք չպատրաստուեցան իրեւ բացարձակ օրինագիրքեր, պարունա-

կող՝ բովանդակ յայտնութիւնը, այլ միայն իրեւ գրութիւններ՝ ասիթներու եւ պարա-

գաններու համեմատ պատրաստուած, ինչպէս

են առաքելական Թուղթերը, նոյնիսկ Աւե- տարանները որք իրեւ թէ կարզա պիտի

աւանդէին Քրիստոսի գործերուն եւ վարդա- պետութեան ամբողջութիւնը:

Երբ իրարու հետ բաղդատուին, կը տեսնուի թէ չեն պա-

րուած կեր այդ ամբողջութիւնը, ու սրբազիր աւետարաննիշները իրենք ալ կը խոստավ-

նին թէ զրի առած չեն Քրիստոսի բոլոր վարդապետութիւնները, խօսքերը և հրաշ-

ները: Արդ, քրիստոնէական կրօնը չի կըր-

նար չընդունիլ աւանդութիւնը իրեւ իր գոյութեան սկզբնական եւ հիմնական պար-

գաններէն մին: ուրեմն աւանդութիւնը կա-

րքիլ չէ դուռք ձգել աստուածաբանական տեղիքներէն:

177.- ԻՐԱՑ ՊԱՀԱՆՁԻՆ ՓԱՍՏը - Երկ-

քրորդ փառուն այն է թէ Ս. Գիրքը: որ ըստ

Բարոքականաց Ֆիակ աղջիկը կամ աստուած-

աբանական տեղիք է, չի կընար իր գոյութիւնն ու համաստութիւնը ունենաց առանց

աւանդութեան: Ս. Գրոց վրայ խօստ ա-

տեսն՝ յառաջ բերինք Երեք գլխաւոր խնդիրներ.

ա) Նախ անոր Աստուածաշնչութիւնը կամ ներշնչութիւնը:

բ) Ցեսոյ՝ անոր կանոնը:

շ) Վերջապէս՝ անոր հասկացողութիւնը կամ մեկնութիւնը:

Ու տեսանք թէ երեքն ալ կը բխին նկեղցոյ իշխանութիւնն եւ աւանդութենէն:

Արդ, Հարկ է գեռ նկատել թէ իշխանութիւնն ալ, զոնէ վարդապէտական հարցերու մէջ, պէտք է հիմնուի աւանդութեան վրայ, եւ թէ նկեղցին չի կրնար կամայական իշխանութեամբ կամ Հեղինակութեամբ ըստեղծել վարդապէտութիւններ, զի նեկեղցին յայտնութեան ոչ թէ առաքեալն է, այլ պահապանը: Ուրեմն Բողոքականներ պիսի չկարենային առանց աւանդութեան փասոսին հասկնալ թէ Ս. Գիրքը Աստուածէն ներշնչութուած է, ու պիսի չկարենային մասաւանդ դիտնալ թէ որո՞նք են իսկապէս ներշնչուած Ս. Գիրքերը: անոնք անել վարանմուշի պիսի մատուուէին, չկարենալով երեք ըմբռնել թէ ի՞նչ կը նշանակէ ներշնչեալ դիրք: Հետեւարար աւանդութիւնը չի կրնար. գուրս մնալ աստուածարանական տեղիքներէն:

178.— ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՓԱՍՏ-ԵՐՐՈՐԴ փասուը անկէ կը քաղենք որ ընդէ Հանուը Եկեղեցոյ մէջ ընդունուած կը զբոնուին այնպիսի կրօնական սկզբունքներ եւ գործողութիւններ, որոնք չկան Ս. Գրքին մէջ. իսկ եթէ աւանդութիւնը իրեւ տեղիք չընդունուէր, հնար չէր ըլլար հաստատել անոնց ասուցութիւնը: Արդ, Բողոքականներն անզան կ'ընդունին այդպիսի քրիստոնէական սկզբունքներ. կամ գործողութիւններ, ինչպէս միաշարաթին սրբապահութիւնը, մանկամկրտութեան վաւերականութիւնը, միրտութեան վաւերականութեան պամանները եւայլն. իսկ եթէ չընդունին, չեն կրնար հաստատել իրենց կրօնական ըստկունքներուն նշարտութիւնը:

179.— ՍՈՒՐԲԻ ԳՐԻԸՆ ՓԱՍՏ-ԶՈՐՅՈՐԴ փասուը կը քաղուի Ս. Գրոց վկայութիւններէն, վասնզի առաքեալներն ու աւետարա-

նիւները կ'ընդունին թէ Քրիստոսի վարդապէտութիւնները իրենց հասած են աւանդութեամբ, եւ թէ իրենք իսկ աւանդութեամբ ուսուցած են եւ հաւատացեալներուն մէջ տարածած նոր վարդապէտութիւնը՝ աւանդութեան միջոցաւն ։

Պողոս կը գրէ: «Գովետք զձեզ՝ զի զամենայն ինչ զմի յիշէք, եւ որպէս աւանդութեամբ մէզ զաւանդութիւնն ունիցիք» (Ա. Կորնթ. ԺԱ. 2): «Այսուեսեւե, եղարք, հաստատուն կացէք եւ պինդ կարարուք զաւանդութիւնն ունի զոր ուսարուք, եթէ բանին եւ եթէ թըզ-թով մերով» (Բ. Թեսղ. Բ. 14): «Պատուիք մէզ մէրով, յանուն Տեսոն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, խորշէլ մեզ յամենայն եղբարին՝ որ ստահակն զնայցեն, եւ ոչ ըստ աւանդութեան՝ զոր ընկալարուք ի մէնջ» (Բ. Թեսղ. Գ. 6): «Ամէ Տիմոթի, պահեա զաւանդն խոտորեալ ի պղծոց եւ ի նորածայի բանից» (Ա. Տիմ. Զ. 20): «Զոր լուսար յինէն բազում վկայիւք՝ զայն աւանդեսցես հաստարիմ մարդոց, որք բաւական իցեն եւ դայլ ուսուցանել» (Բ. Տիմ. Բ. 2):

Գետրու եւս կը յանձնարարէ: «Փութամ ճեպիմ միշտ յորդորել, զի եւ յետ իմոյ երանէլու, յաշխարհէս՝ առնիցէք զիշշատակս այսոցիք» (Բ. Պետ. Ա. 15):

Նոյնպէս Յուղա կը գրէ: «Բայց զուք սիրելիք, յիշեցէք զկանիսասց բանս զառաքելցն Տեսոն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի» (Յուղա, Ա. 17):

Յովհաննէս եւս կ'ըսէ: «Բազում ինչ ունէ դրել առ մեղ, այլ ոչ կամեցայ քարտիսիսի եւ գեղով գրել, զի ակն ունիմ ինձն իսկ գալ առ մեզ եւ բերան ի բերան խօսել, զի ուրախութիւն մեր ից կատարեալ» (Բ. Յովհ. Ա. 12): Իսկ Աւետարանին մէջ կը գընէ: «Բայց է եւ այլ ինչ բազում զոր արար Յիսուս, զոր եթէ դրեալ էր մի ըստ միոյիէ, կարծեմ թէ ո՛չ աշխարհս բաւական էր առնել զիիրան՝ որ թէ գրեալ էին» (Յովհ. Ի. Ա. 25):

Որոշ է այս վկայութիւններուն իժամատը. անոնք ամէնքը միասին ցոյց կու տան թէ Քրիստոսի վարդապէտութիւնը պահուածուք աւանդութեան մէջ եւ տարածուած բերեն բերան՝ աւանդութեամբ:

Ի լրում այս նկատողութեանց, կ'ըսենք տակաւին թէ Մովսէսիսական յայտնութիւնն

անգամ որ գրաւոր էր, չեր մերժեր բերանցից աւանդութիւնը, վասնզի Մովսէս կը դրէ: «Եւ եղիցի քրծամ հարցանիցէ զեղզ գաղիւ որդին քո եւ տսիցէ: զի՞նչ են վկայութիւնքն, եւ իրաւունք եւ զատասառնք, զոր պատուիրեաց Տէր Աստուած մեր մեզ, եւ ասացեն ցորդին քո, ծառայք էաք եւն. (Բ. Օրի. Զ 20-21): Ցուշ լիցին քեզ աւուրքն յափառնից: իմացարուք զամանացքաց յազրու, հարց ցւարօն քո եւ պատմեցեն քեզ եւ զծերու քո, եւ ասացեն քեզ (Բ. Օրի. ՂԲ 7):

180.- ՓԱՍՏ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵՆՔ: Վերջին փաստը կը քաղենք աւանդութեան ի նպաստ բոլոր Եկեղեցիներուն ունեցած ընդհանուր կարծիքն: Դիտել Հարկ է հոս սակայն, թէ աւանդութեան իբր փաստ աւանդութիւնը չէ որ կը բերենք, այլ՝ քրիստոնէութեան հասարակաց զդացումն է որ կը նկատենք փաստ անգիր պահուած կամ Ս. Գրքէն արտաքոյ պահուած Աստուածոյ խօսքին գոյութեան: Այս տեսութեան իբր հաստատութիւն պարտինք յիշել նաեւ թէ մարդկային ոչ մէկ կրօնական, քաղաքական կամ այլ բնութ կը կազմակերպութիւն կամ ընկերութիւն կայ որ կառավարուի միմիայն գրաւոր օրէնքով, այսինքն որ չունենայ նաեւ աւանդութենք եւ սովորութենք բիսած օրէնքներ եւ կանոններ: Եւ արև իրողութիւնը աւելի յայտնի կ'ըլլայ երբ նկատի ունենանք որ բարոյական թէ իրաւարանական բոլոր գիտութիւնները, բնական ըլլան կամ գրական, եկեղեցական կամ քաղաքական, օրէնքներու բաժնմանց մէջ զանց չեն ըներ բնաւ նշանակել դրաւորներուն հետ՝ անզիրներն ալ:

181.- ԱՌԱՐԿՈՒԹԻՒՆ: ՁԵԼԾՈՒՐՄՆԵՐԻ ՀԱՆՈՒԱԾԴ Բողեքականաց կողմէ աւանդութեան դէմ յասաջ բերուած առարկութիւնները ոչ այնքան աւանդութեան ընդու-

նելութեան մասին են, որքան Հռովմէական աւանդութութեան դէմ, որ աւանդութեան տալով կամայական ընդլայնում ժամանակի, տեղի եւ նիւթի տեսակէտով՝ ճամբարյ բացած է նորանոր դաւանութիւններ եւ հաւատքի մասեր աւելցնելու յայտնութենէն աւանդուածին վրայ: Ուստի մենք եւս հոս բառաջ պիտի բերենք այդ առարկութիւններէն քիչեր միայն:

Աննօք յասաջ կը բերեն, օրինակ, Քրիստոսի այն խօսքերը, որոնցմով կը յանդիմանէր Փարիսեցիները, որովհետեւ աւանդութիւնը կը պահէին: Ժմկ դուք ընդէ՞ր անցանէք զպատուիրանաւն Աստուածոյ վասն ձերոյ աւանդութեան» (Մատթ. ԺԵ 3): «Դողեալ զպատուիրանն Աստուածոյ, ունիք դմարդկան աւանդութիւնն» (Մարկ. է 8):

Յայնի է սակայն թէ Քրիստոս կը յանդիմանէր այն Փարիսեցիները, որոնք ունենալով հանդերձ Մովսէսի գրաւոր օրէնքները, կը մէկին զանոնք եւ կը հետեւէին բերանցի անհաստատ աւանդութեանց, մինչ ինք Քրիստոս իր օրէնքներն ու վարդապետութիւնները զիրով չեր որ կու տար, այլ՝ բերանցի քարոզութեամբ: Յետոյ, Քրիստոս կը խօսի մարդկային, այսինքն մարդերէն բիսած աւանդութեան վրայ, մինչ մենք կը խօսինք աստուածային աւանդութեան մասին, այսինքն անոր՝ որ թէեւ անզիր հասած է մեկի, բայց որ խօսապէս Աստուածոյ խօսքն է, Աստուածէ յայտնուած: Վերջապէս, Քրիստոս կը խօսի անոնց դէմ, որոնք Աստուածոյ պատուէրը կ'անտեսէին եւ աւանդութիւնը Ս. Գիրքէն աւելի զօրաւոր կը համարէին: Աստիկա ոչ թէ աւանդութիւնը ընդունիթ էր, այլ՝ չարաչար վարուիլ աւանդութեան հետ: Խսկ մէր Ուղղափառ Եկեղեցին վարդապետութիւնը այս չէ: Հետեւարար Քրիստոսի յանդիմանութիւնը կ'ուղղուի ոչ թէ աւանդապահներուն, այլ՝ աւանդամովներուն: